

РОЗДІЛ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ

УДК 796.015.62-055.1

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ВІЛЬНИЙ ЧАС

Круцевич Т.Ю., Андреева О.В., Благий О.Л., Блистів Т.В.
Національний університет фізичного виховання і спорту України

У статті з урахуванням сучасного етапу розвитку галузевих наукових знань та на основі комплексного аналізу доступної літератури вивчено міжнародний досвід організації рекреаційної діяльності школярів у вільний час. Мета дослідження – проаналізувати і узагальнити вітчизняні та зарубіжні літературні джерела з проблем організації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у позашкільних навчальних закладах. Для вирішення поставленої мети застосовувалися такі методи дослідження – аналіз і систематизація філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури й інформаційних ресурсів мережі Інтернет; абстрагування, логіко-теоретичний аналіз, компаративний аналіз, систематизація. На основі компаративного аналізу проведено порівняння організації занять оздоровчо-рекреаційною руховою активністю учнів під час дозвілля в різних країнах світу. Вивчено традиційні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в системі освіти різних країн світу.

Ключові слова: оздоровчо-рекреаційна діяльність, вільний час, школярі, дозвілля, міжнародний досвід, організація.

Постановка проблеми. Однією з найбільш гострих проблем галузі фізичного виховання сьогодні є підвищення рівня фізичного стану учнівської молоді. Актуальність цього питання зумовлена підвищенням захворюваності серед учнів, зниженням рівня їх фізичної підготовленості та рухової активності [4, с. 38]. Погіршення стану здоров'я і фізичного розвитку сучасних дітей, соціальне замовлення на збереження їх здоров'я зусиллями освітніх закладів, відсутність інноваційних підходів, спрямованих на позитивний результат вимагають пошуку найбільш ефективних і прогресивних шляхів вирішення проблем організаційно-методичного забезпечення фізкультурно-оздоровчої роботи серед школярів [1, с. 12; 3, с. 34; 11, с. 32; 12, с. 527]. Доцільним вбачається вивчення світового досвіду організації оздоровчо-рекреаційної діяльності школярів у вільний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вирішенні зазначених проблем корисним має стати досвід і можливості позашкільних навчальних закладів, зокрема центрів дитячо-юнацького туризму, які завдяки відкритості виховної системи, варіативності, розмаїттю гуртків, студій, секцій, клубів за інтересами, спроможні реалізувати актуальні завдання з формування здорового способу життя, впроваджувати інноваційні підходи в організацію фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми [2, с. 217; 7, с. 4; 9, с. 86].

Дитячо-юнацький туризм (ДЮТ), орієнтований на соціально важливу категорію нашого суспільства – підрастаюче покоління, посідає особливе місце в системі рекреаційно-туристської

діяльності. У першу чергу він покликаний сприяти вихованню та освіті підрастаючого покоління засобами туристсько-краєзнавчої діяльності, формуванню всебічно розвиненої особистості. Різними формами туристсько-краєзнавчої роботи в Україні охоплено більше 1 млн. 250 тисяч дітей, що становить 19,1% від загальної кількості учнів. У позашкільних навчальних закладах туристського напрямку щорічно займаються майже 536 тисяч учнів. Сучасні економічні і соціальні передумови, що склалися в Україні, сформувавши суспільне замовлення на розвиток системи ДЮТ. На фоні розвитку вище зазначеного аспекту залишається незначною увага до туризму, як сфери педагогічної, виховної діяльності, активного відпочинку, корисного проведення дозвілля учнівської молоді. В той же час значна кількість науковців присвятили свої дослідження вивченню підходів до організації позашкільної діяльності школярів на основі використання засобів рухової активності. Так, Д.Р. Таубером [4, с.8] вивчено особливості організації фізичного виховання учнів старших класів на основі використання рекреаційно-спортивної діяльності та туризму (на прикладі Польщі). К.В. Мулик (2013) розглянуто можливість використання засобів спортивного туризму у фізичній рекреації школярів. О.В. Антоновим (2014) досліджено розвиток рухових якостей старшокласників на заняттях з пішогохідного туризму у позашкільних навчальних закладах. Т.І. Гриньовою (2014) оцінено вплив оздоровчих занять різними видами спортивного туризму на формування фізичного стану дітей 10-13 років [5, с. 35; 6, с. 14; 8, с. 267].

Брак уваги до можливостей центрів дитячо-юнацького туризму у вирішенні проблем збереження та зміцнення здоров'я школярів, удосконалення їх фізичної підготовленості, а також недостатня кількість ґрунтовних комплексних наукових досліджень, методичних розробок із зазначених питань обумовлюють актуальність роботи.

Дослідження виконано відповідно до Плану наукової роботи НУФВСУ на 2016-2020 рр. згідно з темою кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0116U001630).

Мета дослідження – проаналізувати і узагальнити вітчизняні та зарубіжні літературні джерела з проблем організації оздоровчо-рекреаційної діяльності учнівської молоді у позашкільних навчальних закладах.

Методи дослідження – аналіз і систематизація філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літературної інформації ресурсів мережі Інтернет; абстрагування, логіко-теоретичний аналіз, компаративний аналіз, систематизація.

Виклад основного матеріалу. Впродовж проведеного нами дослідження нами було вивчено і проаналізовано сучасний досвід організації оздоровчо-рекреаційної діяльності школярів у вільний час. У сучасних умовах надання дітям та молоді широкого вибору освітніх і культурних послуг у вільний час є метою молодіжної політики багатьох країн світу.

У 1991 році представники низки європейських країн ухвалили спільне рішення про створення Європейської асоціації установ вільного часу дітей та молоді (ЕАІСУ) – це незалежна неурядова організація, яка об'єднує понад 25 тисяч інституцій у сфері позашкільної освіти незалежно від їх політичної, громадської, релігійної або іншої орієнтації, що підтримують її статутні цілі.

На сьогодні вона має статус приєднаного члена Ради Європи та дбає про здоров'я, змістовне дозвілля та всебічний розвиток дітей і молоді в країнах Європи, а її членами є близько 50 організацій із більше 20 країн Європи (Білорусі, Болгарії, Італії, Німеччини, Португалії, Казахстану, Литви, Латвії, Молдови, Нідерландів, Росії, України, Франції, Чехії), Україна з 2007 р. представлена 8 організаціями.

В основу діяльності Асоціації покладені принципи демократії, гуманізму, свободи й рівності. У Статуті проголошені ідеї, прийняті ООН і ЮНЕСКО у роботі з дітьми та юнацтвом. Документами, на яких ґрунтується робота Асоціації, є Декларація прав дитини 1959 р. та Конвенція прав дитини 1989 року. Щорічно ЕАІСУ влаштовує конференції, тренінги, змагання, конкурси та премії для дітей, юнацтва і молодих фахівців, публікації, науково-пізнавальні тури. Крім того, за підтримки даної організації відбуваються міжнародні контакти серед закладів системи позашкільної освіти, здійснюються програми обміну дітей і молоді в період літніх та інших канікул, узагальнюється досвід з педагогіки вільного часу.

Попри схожість структури та змісту діяльності позашкільних установ на європейському просторі, вони мають певні відмінності. Так, ме-

тою всіх проектів позашкільної освіти Вірменії є сприяння розвитку і соціалізації дітей і молоді, а також їхній захист від існуючих негативних тенденцій і явищ, таких як наркоманія, алкоголізм, торгівля людьми, у Грузії в літній період у різних регіонах функціонують молодіжні табори «Патріоти» тощо, основним напрямком для системи неформальної освіти Іспанії є надання соціальних знань і навичок через навчання дітей і молоді у вільний час у школах, організаціях, спортивних клубах. При цьому у системі позашкільної освіти Польщі, як і України, функціонують будинки школярів, станції юних техніків, натуралістів, туристів тощо [10, с. 34].

Розглядаючи як одну з актуальних проблем сьогодення, а саме організацію рухової активності підлітків та зважаючи на ЗМІ як достатньо дієвий засіб популяризації здорового способу життя, Л. Чеховська [Чеховська] зробила огляд публікацій фізкультурно-спортивної тематики на шпальтах трьох тиражних газет м. Кракова і встановила, що у них більшою мірою відображена інформація стосовно видів спорту, видатних спортсменів, охорону здоров'я, дозвілля тощо, що надає молоді інформацію про види спорту, які культивуються у місті, та існуючі місця дозвілля. Ми переконані, що саме пропагандистська діяльність із залученням засобів масової інформації є стимулом прививати підростаючому поколінню основи здорового способу життя та бажання до занять оздоровчо-рекреаційної діяльності. Втім вважаємо, що інформаційні новини про спорт, туризм, спортивно-масові заходи тощо, варто викладати у мережу Інтернет, соціальні мережі оскільки, сучасна молодь менше читає друковані ЗМІ, тому при плануванні заходів пропагандистського характеру цей факт слід враховувати.

Соціально-економічні негаразди населення Російської федерації, безробіття, високий рівень захворюваності школярів, а також відсутність можливості оздоровити школярів у літніх таборах відпочинку підштовхнули А.В. Бірюкову [4, с. 142] ініціювати створення Сектору рекреації у відділі виховної роботи і додаткової освіти на базі Комітету з освіти та доводить, що внаслідок реалізації даної стратегії рекреації відбувається нівелювання факторів, що негативно впливають на здоров'я підлітків, досягається рекреаційний ефект на рівні їх фізичного, психічного і соціального здоров'я, формується позитивне сприйняття рекреаційної діяльності і здорового способу життя, а також розширюється кругозір учнів та задовольняються їх рекреаційні потреби. Цікавим є результат порівняльного аналізу рекреаційних програм зарубіжних і російських авторів, виконаних автором, де вона стверджує, що на відміну від російських програм, які сприяють адаптації школярів до умов середовища, попередженню ситуацій ризику, коли лише навчальне середовище підлаштовується під індивідуальні психофізичні особливості підлітків, закордонні програми спрямовані на розвиток відчуття безпеки, особистої самоідентифікації, навчання правилам поведінки і моральних цінностей.

Розуміючи під позаурочними заняттями рекреацією та туризмом добровільну участь учнів старших класів середньої школи в спортивно-рекреаційно-туристичних секціях з метою підви-

щення рухової активності, відпочинку, отримання задоволення і самовдосконалення в гімнастичних вправах, В.Б. Таубер [10, с. 123] запропонував з метою організації рекреаційно-оздоровчих заходів учнів старших класів загальноосвітніх ліцеїв і середніх навчальних закладів м. Познань (Польща) в позанавчальний час включали заняття спортом – спортивні та рухливі ігри, пляжні спортивні ігри, водні та зимові види спорту, плавання, екскурсії, туризм, туристичні походи: пішохідні, велосипедні, водні (на байдарках), на моторних човнах, рекреаційно-оздоровчі загартовуючі процедури. У туристично-спортивних походах основним засобом тренування базових фізичних якостей учнів є біг пересіченою місцевістю з подоланням природних перешкод від 20 до 60 хв при ЧСС в межах 120-160 уд · хв⁻¹, при чому трасу для таких пробіжок рекомендовано вибирати з невеликим перепадом висоти. При цьому за твердженням автора додаткові заняття рекреаційно-оздоровчого характеру та туристсько-спортивної діяльності забезпечу-

ють послідовне загартовування організму, підвищення працездатності, адаптації до фізичних і психічних навантажень.

Туристсько-краєзнавча діяльність протягом багатьох років є найбільш ефективним напрямом виховної роботи учнів Білорусі. Згідно з практичним досвідом функціонування гуртка «Пошук» під керівництвом Ю.М. Метельського, 4 заняття в тиждень за розділами «Краєзнавство» і «Туризм», знайомство з природними і культурними об'єктами, дозволяє розширяти теоретичні знання школярів з навчальних предметів, виховувати та фізично загартовувати їх. В результаті узагальнення сучасного досвіду з організації оздоровчо-рекреаційної діяльності школярів в Європейському регіоні та інших країнах світу, підвищення їх рухової активності встановлено, що в Мілані (Італія) реалізують проект «Пішохідний шкільний автобус», в Чеській республіці організують спеціальні оздоровчі табори для дітей, які страждають на ожиріння; проводять місячник «Пішки до школи», а в Норвегії

Таблиця 1

Традиційні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в системі освіти різних країн світу, за даними В.Л. Маринич [9]

Країна	Заходи
Україна	<ul style="list-style-type: none"> · удосконалення нормативно-правової бази галузі фізичної культури і спорту; · збільшення в навчальних закладах усіх типів обсягу рухової активності на тиждень; · широке залучення батьків до виховання здорової дитини; · поступове оновлення матеріально-технічної бази закладів ФК і С; · популяризація здорового способу життя та подолання стану суспільної байдужості до здоров'я нації; · широке впровадження соціальної реклами різних аспектів здорового способу життя в усіх засобах масової інформації та заборони усіх прямих та прихованих видів реклами алкоголю, тютюну тощо
Російська Федерація	<ul style="list-style-type: none"> · підвищення інтересу населення Російської Федерації до занять фізичною культурою і спортом; · розвиток інфраструктури для занять масовим спортом в освітніх установах і за місцем проживання; · створення та впровадження в освітній процес ефективної системи фізичного виховання, орієнтованої на особливості розвитку дітей і підлітків
Республіка Білорусь	<ul style="list-style-type: none"> · створення високоефективної системи управління галуззю на всіх рівнях; · подальше поліпшення якості організації фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів на основі традиційних і новітніх технологій; · устаткування в районних центрах тренажерних залів з пропускнуною спроможністю не менше 20 відвідувачів на годину; · організація роботи сезонних фізкультурно-спортивних споруд (загальноміських та районних ковзанок); · організація та забезпечення проведення оглядів-конкурсів на кращу організацію масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи; · розробка та тиражування електронних засобів навчання (навчально-методичних посібників) з фізичного виховання для викладачів закладів освіти
Республіка Казахстан	<ul style="list-style-type: none"> · розширення мережі доступних спортивних секцій і клубів з видів спорту для дітей, підлітків та молоді, в тому числі в сільській місцевості; · відкриття ДЮСШ та спортивних клубів у регіонах; · оснащення дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, ліцеїв і коледжів сучасним спортивним обладнанням та інвентарем, у тому числі в сільській місцевості; · створення регіональних центрів (клубів) спортивно-масової роботи; · створення дитячих дворових (підліткових) клубів у регіонах; · створення відділень і клубів із зимових видів спорту; · відновлення лижних баз в організаціях освіти; · продовження роботи спортивних товариств; · прийняття заходів по використанню у позаурочний та вечірній час спортивних об'єктів навчальних закладів з метою проведення спортивних заходів (секцій, груп здоров'я та інших) серед населення.
Польща	<ul style="list-style-type: none"> · розробка авторських освітніх програм фізичного виховання; · впровадження сучасних програм контролю фізичного стану, щорічні тижні оцінки рівня рухових якостей; · вдосконалення системи спортивних і розважальних заходів позашкільної освіти; · сприяння фізичній активності суспільства, активізація батьків; · навчання плаванню як практична форма фізичного розвитку молодших школярів; · ініціювання та підтримка програм підвищення фізичної активності в різних середовищах і соціальних групах; · активне просування туризму; · розширення форм відпочинку та реабілітації неповносправних; · сприяння спорту та фізичній активності людей з обмеженими можливостями; · розвиток спортивної інфраструктури (велосипедні доріжки, бігові і лижні маршрути, водні об'єкти).

реалізують проект «Дитяча стежка» [9, с. 84]. На сьогодні фахівцями систематизовано інформацію щодо традиційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в системі освіти різних країн світу (табл. 1).

У Португалії поняття «позашкільні заняття» означає діяльність після шкільних уроків: спорт, прогулянки, семінари (гуртки), естетична освіта, інформатика. За допомогою засобів неформального навчання багато молодіжних організацій працюють, щоб допомогти „неблагонадійній” молоді знайти своє майбутнє, майбутнє, повне надії, впевненості у власних силах і можливостях його реалізації.

У Польщі існує 142 центри неформальної освіти, які належать Національній Раді Позашкільного Освіти 42 організації належать до «Польської асоціації позашкільної освіти». Неформальна освіта дає дітям унікальну можливість розкрити й розвинути свої таланти й здібності, формує павички й уміння, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації, а також інтелектуальному, духовному, фізичному розвитку у відповідності зі здібностями, талантами й станом здоров'я дитини.

Організації неформальної освіти Болгарії надає можливість для особистісного розкриття, творчого розвитку, розвитку дитячих талантів а також підтримка в професійному самовизначенні, формуються навички для навчання протягом життя. Будучи частиною європейського різноманіття Болгарія дорожить такими цінностями як

толерантність, завдяки якій культурне різноманіття країни було перетворю на джерело духовного багатства і єдності.

Проаналізувавши розвиток шкіл Німеччини, можна із упевненістю сказати, що вперше за тривалий час влада країни виявила непідроблену цікавість до проблем неформальної освіти й розвитку учнів і спрямувала освітню політику на допомогу й підтримку даної галузі. Школи країни, тісно співпрацюючи з неформальними освітніми установами, пропонують великий спектр різноманітної діяльності, спрямованої на одержання життєвого досвіду, набуття нових знань, умінь і навичок, що допомагають учням виявити себе й випробувати власні сили, залучати до здорового способу життя.

Висновки. Поданий аналіз дозволяє узагальнити наступне: відмінність концепцій та соціально-економічних умов розвитку систем неформальної освіти в європейських країнах, по-перше, зумовлює відмінності змісту, форм та технологій освіти; по-друге, не забезпечує подібності цілей установ НФО Європи, у яких помітним є акцент на створенні умов для освіти, виховання, соціального становлення та самореалізації особистості, здатної до міжкультурної взаємодії.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого наукового вивчення потребують питання організації оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності, підвищення рівня рекреаційної культури різних груп населення.

Список літератури:

1. Андреева О.В. Аналіз проблем та перспектив впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності старшокласників в умовах загальноосвітнього навчального закладу / О.В. Андреева, Н.В. Ковальова, І.В. Хрипко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. – Вип. 5(24). – Вінниця: ТОВ «Планер», 2018. – С. 11-18.
2. Андреева О.В. Технологія розробки рекреаційно-оздоровчих програм у літньому таборі // Слобожанський науково-спортивний вісник. 2011. – № 4. – С. 216-219.
3. Андреева О.В. Проблеми та перспективи впровадження рекреаційно-оздоровчих занять в загальноосвітніх школах / О.В. Андреева, М.В. Чернявський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 34-37.
4. Бирюкова А.В. Рекреация подростков в структуре показателей качества: дис. канд. соц. наук 22.00.04 – социальная структура, социальные институты и процессы. – Санкт-Петербург, 2009. – 174 с.
5. Благій О., Ячнюк М. Технологія впровадження засобів туризму в рекреаційну діяльність студентської молоді. Молодіж. наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2015. – Вип. 3. – С. 34-38.
6. Благій В.О. Особливості використання засобів туризму в рекреаційній діяльності студентської молоді // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених, присвяченій Всесвітньому Дню авіації і Космонавтики. – К.: НАУ, 2014. – С. 13-14.
7. Круцевич Т.Ю., Андреева О.В., Благій О.Л. Рекреативні заняття як чинник формування дозвільної культури / Т.Ю. Круцевич, О.В. Андреева, О.Л. Благій // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, 2008. – № 1. – С. 3-8.
8. Круцевич Т. Проблеми організації рекреаційно-оздоровчих занять в структурі дозвільної діяльності студентської молоді / Т. Круцевич, О. Андреева, О. Благій // Туризм і краєзнавство : збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2012. – С. 266-270.
9. Маринич В. Традиційні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти різних країн світу / Вікторія Маринич, Ірина Когут // Теорія і методика фізичного виховання. – 2013. – № 2. – С. 81-86.
10. Таубер Д.Р. Физическое воспитание учащихся старших классов общеобразовательных лицеев и средних учебных заведений на основе применения рекреационно-спортивной деятельности и туризма (на примере Польши): дис. .... канд. пед. наук : 13.00.04 / Таубер Давид Роман. – Познань, 2003. – 192 с.
11. Чернявський М. Рекреаційно-оздоровчі технології у процесі фізичного виховання молодших школярів / М. Чернявський, О. Андреева // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2007. – № 3. – С. 30-33.
12. Blagii O. Optimization of psycho physiological indicators of adolescents by means of sport orienteering / O. Blagii, V. Berezovskyi, L. Balatska, O. Kyselytsia, Y. Palichuk, O. Yarmak // Journal of Physical Education and Sport, 2018 –18 Supplement issue 1. – Art 75. – Pp. 526-531.

Круцевич Т.Ю., Андреева Е.В., Благий А.Л., Блыстив Т.В.
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНО-РЕКРЕАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В СВОБОДНОЕ ВРЕМЯ

Аннотация

В статье с учетом современного этапа развития отраслевых научных знаний и на основе комплексного анализа доступной литературы изучено международный опыт организации рекреационной деятельности школьников в свободное время. Цель исследования – проанализировать и обобщить отечественные и зарубежные литературные источники по проблемам организации оздоровительно-рекреационной деятельности учащейся молодежи во внешкольных учебных заведениях. Для решения поставленной цели применялись такие методы исследования: анализ и систематизация философской, психолого-педагогической и научно-методической литературы и информационных ресурсов сети Интернет; абстрагирования, логико-теоретический анализ, компаративный анализ, систематизация. На основе компаративного анализа проведено сравнение организации занятий оздоровительно-рекреационной двигательной активностью учащихся во время досуга в разных странах мира. Изучены традиционные подходы к организации физкультурно-оздоровительной работы в системе образования разных стран.

Ключевые слова: оздоровительно-рекреационная деятельность, свободное время, школьники, досуг, международный опыт, организация.

Krutsevych T.Yu., Andrieieva O.V., Blagiy O.L., Blustiv T.V.
National University of Physical Education and Sports of Ukraine

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF ORGANIZATION OF HEALTH AND RECREATIONAL ACTIVITIES OF SCHOOLCHILDREN IN THEIR FREE TIME

Summary

The article examines the international experience of organization of health and recreational activities of schoolchildren in their free time taking into account the current stage of development of branch scientific knowledge and on the basis of a comprehensive analysis of the available literature. The aim of the study is to analyze and generalize domestic and foreign literary on the issues of organization of youth health and recreation activities in extracurricular educational institutions. To address this goal, the following research methods were used: the analysis and systematization of the philosophical, psychological, pedagogical and scientific-methodical literature and the information resources of the Internet; the abstraction method; the logical-theoretical and comparative analyzes. Based on the comparative analysis, a comparison of the organization of recreational and motor activity classes of schoolchildren during their spare time in different countries of the world has been made. The traditional approaches to the organization of sports and recreational activities in the education system of different countries have been studied.

Keywords: health and recreational activity, spare time, schoolchildren, leisure, international experience, organization.